

Predmet C-156/24**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

28. veljače 2024.

Sud koji je uputio zahtjev:

Corte suprema di cassazione (Italija)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

2. veljače 2024.

Žalitelj u kasacijskom postupku:

STM srl.

Druga stranka u kasacijskom postupku:

Ministero della Giustizia

Predmet glavnog postupka

Žalba u kasacijskom postupku podnesena protiv presude kojom je utvrđeno da se, iako je došlo do kašnjenja u plaćanju iznosa koji se duguju za najam uređaja za prislušivanje državnom odvjetništvu, ne mogu primijeniti kamate na zakašnjelo plaćanje u smislu Decreta legislativo n. 231/2002 (Zakonodavna uredba br. 231/2002) jer se pravni odnos između stranaka (društva najmodavca i Ministera della Giustizia (Ministarstvo pravosuđa)) ne može kvalificirati kao poslovna transakcija.

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Tumačenje prava Unije, konkretno, članka 4. stavka 3. UEU-a, članka 47. Povelje te članka 2. točaka 1. i 2. i članka 10. stavka 1. Direktive 2011/7/EU, u skladu s člankom 267. UFEU-a.

Prethodna pitanja

1. Treba li načelo lojalne suradnje iz članka 4. stavka 3. UEU-a, temeljno pravo na djelotvoran pravni lijek pred sudom utvrđeno člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima te Direktivu 2011/7/EU i, konkretno, njezin članak 2. točke 1. i 2. tumačiti na način da im se protivi nacionalni propis ili nacionalna praksa kojima se: i. isključuje mogućnost da se pružanje usluga koje uz naknadu obavljaju najmodavci na zahtjev državnih odvjetništava kvalificira kao „poslovna transakcija”; ii. slijedom toga, iz pravila o kamatama koja se predviđaju Direktivom isključuju potraživanja koja najmodavci imaju za usluge pružene državnim odvjetništvima?

2. Treba li načelo lojalne suradnje iz članka 4. stavka 3. UEU-a, temeljno pravo na djelotvoran pravni lijek pred sudom utvrđeno člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima te Direktivu 2011/7/EU i, konkretno, njezin članak 10. stavak 1. tumačiti na način da im se protivi nacionalni propis ili nacionalna praksa kojima se ne predviđa rok utvrđen za plaćanje naknada koje se duguju pružatelju usluga i/ili kojima se također predviđa da se ta prava mogu ostvariti samo na temelju pravnih sredstava predviđenih Decretom del Presidente della Repubblica n. 115/2002 – Testo Unico in materia di spese di giustizia (Uredba predsjednika Republike br. 115/2002 o pročišćenom tekstu odredbi o sudskim troškovima) i, konkretno, samo pravnim sredstvom prigovora protiv odluke o plaćanju?

Navedene glavne odredbe prava Unije

Direktiva 2000/35/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. lipnja 2000. o borbi protiv kašnjenja u plaćanju u poslovnim transakcijama: uvodne izjave 5., 7. i 9.

Direktiva 2011/7/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 2011. o borbi protiv kašnjenja u plaćanju u poslovnim transakcijama: članak 2. točke 1. i 2., članak 10. stavak 1. te uvodne izjave 3. i 4.

Povelja Europske unije o temeljnim pravima: članak 47.

Navedene glavne odredbe nacionalnog prava

Decreto legislativo del 9 ottobre 2002, n. 231 – Attuazione della direttiva 2000/35/CE relativa alla lotta contro i ritardi di pagamento nelle transazioni commerciali (Zakonodavna uredba br. 231 od 9. listopada 2002. o provedbi Direktive 2000/35/EZ o borbi protiv kašnjenja u plaćanju u poslovnim transakcijama (GURI br. 249 od 23. listopada 2002.) [u daljnjem tekstu: Zakonodavna uredba br. 231/2002], kako je izmijenjen Decretom legislativo del 9 novembre 2012, n. 192 – Modifiche al decreto legislativo 9 ottobre 2002, n. 231, per l'integrale recepimento della direttiva 2011/7/UE relativa alla lotta contro i ritardi di pagamento nelle transazioni commerciali, a norma dell'articolo 10,

comma 1, della legge 11 novembre 2011, n. 180 (Zakonodavna uredba br. 192 od 9. studenoga 2012. o izmjenama Zakonodavne uredbe br. 231 od 9. listopada 2002. za potpuno prenošenje Direktive 2011/7/EU o borbi protiv kašnjenja u plaćanju u poslovnim transakcijama na temelju članka 10. stavka 1. Zakona br. 180 od 11. studenoga 2011.) (GURI br. 267 od 15. studenoga 2012.): članci 1. do 5.

Uredba predsjednika Republike br. 115 od 30. svibnja 2002. o pročišćenom tekstu odredbi zakona i drugih propisa u području sudskih troškova (Redovni dodatak GURI-ju br. 139 od 15. lipnja 2002.) [u daljnjem tekstu: TUSG]:

članak **168.**: „1. Plaćanje naknada osobama koje pružaju pomoć pravosudnim dužnosnicima [...] provodi se na temelju obrazložene odluke o plaćanju koju donosi pravosudni dužnosnik koji provodi postupak. 2. O donesenoj odluci obavještavaju se osoba u čiju je korist donesena i stranke, uključujući državnog odvjetnika, i ona je privremeno izvršni naslov [...]”.

članak **168.bis**: „1. Plaćanje troškova koji se odnose na usluge iz članka 96. Decreta legislativo 1° agosto 2003, n. 259 (Zakonodavna uredba br. 259 od 1. kolovoza 2003.) te troškova koji služe korištenju tim uslugama provodi se bez odlaganja na temelju odluke o plaćanju koju donosi državni odvjetnik koji je zatražio ili izvršio odobrenje za provođenje radnji prisluškivanja. [...] 3. Protiv odluke o plaćanju dopušten je prigovor u skladu s člankom 170.” i

članak **170.**: „1. Protiv odluke o plaćanju donesene u korist osobe koja pruža pomoć pravosudnom dužnosniku [...] osoba u čiju je korist donesena i stranke u postupku, uključujući državnog odvjetnika, mogu podnijeti prigovor. Prigovor je uređen člankom 15. Decreta legislativo 1° settembre 2011, n. 150 (Zakonodavna uredba br. 150 od 1. rujna 2011.)”.

Sažet prikaz činjenica i postupka

- 1 Tribunale di Catanzaro (Sud u Catanzaru, Italija), prvostupanjski sud, platnim nalogom naložio je Ministarstvu pravosuđa da društvu STM srl. plati iznose koji uključuju kamate na zakašnjelo plaćanje u skladu s člancima 4. i 5. Zakonodavne uredbe br. 231/2002 na ime naknade za djelatnost najma elektroničke opreme za prisluškivanje telefonskih razgovora i nadziranje okoline koju je navedeno društvo pružilo brojnim državnim odvjetništvima.
- 2 Ministarstvo pravosuđa podnijelo je prigovor navedenom sudu, koji je presudom opozvao platni nalog i društvu STM priznao potraživanje koje nije uključivalo kamate na zakašnjelo plaćanje. Naime, taj je sud smatrao da usluge koje služe prisluškivanju i nadziranju okoline ne spadaju u poslovne transakcije koje se nadoknađuju u skladu s kriterijima iz Zakonodavne uredbe br. 231/2002, nego u djelatnosti osoba koje pružaju pomoć pravosudnim dužnosnicima koje se nadoknađuju u skladu s kriterijima iz članka 168. i sljedećih članaka TUSG-a.

- 3 Prvostupanjska presuda, protiv koje je podnesena žalba, potvrđena je u žalbenom postupku. Protiv presude donesene u žalbenom postupku društvo STM podnijelo je žalbu u kasacijskom postupku sudu koji je uputio zahtjev.

Glavni argumenti stranaka glavnog postupka

- 4 **Društvo žalitelj u kasacijskom postupku** smatra da je njegovo pružanje usluga najma opreme poslovna transakcija u smislu Direktive 2011/7/EU jer predstavlja pružanje usluga uz plaćanje određene cijene te stoga u slučaju kašnjenja u plaćanju treba dovesti do nastanka kamata na zakašnjelo plaćanje.
- 5 Takvoj kvalifikaciji ne protivi se činjenica da je uslugu zatražilo državno odvjetništvo. Naime, izdavanjem odobrenja za uporabu opreme za prisluškivanje državno odvjetništvo izražava stvaran i pravi prihvat ponude koju je uputilo društvo koje pruža uslugu i na taj način s navedenim društvom zasniva ugovorni odnos na koji se primjenjuju redovna pravna pravila u području obveza i ugovora.
- 6 Suprotno tomu, čak i kad bi odnos o kojem je riječ trebalo kvalificirati kao javnopravni odnos i kad bi se stoga opravdanje plaćanja temeljilo na zakonskoj obvezi u obliku sudskog troška, najmodavcu u svakom slučaju treba priznati kamate na zakašnjelo plaćanje i treba imati mogućnost da svoje potraživanje ostvari i drugim sredstvima osim onog koje se konkretno predviđa TUSG-om, odnosno odlukom o plaćanju. Naime, nakon što se ta odluka donese: (a) stranka se samo obavještava o njezinu donošenju, ali joj se ne dostavlja ovjerena preslika te odluke, tako da vjerovnik, ako namjerava provesti ovrhu, najprije treba pribaviti izvršnu presliku te odluke, pri čemu predujmljuje njezine troškove; (b) u toj se odluci ne predviđaju kamate (zakonske ili zbog kašnjenja u plaćanju) i (c) protiv nje se može podnijeti samo prigovor u skladu s člankom 170. TUSG-a. Osim toga, (d) nije predviđen rok za donošenje odluke o plaćanju.
- 7 Suprotno tomu, **Ministarstvo pravosuđa smatra**, s jedne strane, da akt kojim se izdaje odobrenje za uporabu privatne opreme predstavlja izvršavanje javnih ovlasti javne uprave i, s druge strane, da državni odvjetnik nema ovlast da javnu upravu obveže ugovorima.

Sažet prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 8 Do 2004. nisu postojale izričite odredbe o razvrstavanju troškova prisluškivanja. Člankom 5. stavkom 1. točkom *i.bis* TUSG-a, uvedenim Leggeom n. 311/2004 (Zakon br. 311/2004), u troškove koji se nadoknađuju iz državnog proračuna, koji ih predujmljuje, uvršteni su i troškovi za aktivnosti presretanja koje na temelju zakona trebaju provoditi telefonski operatori i troškovi koji služe tim aktivnostima. Člankom 168.*bis* TUSG-a, uvedenim Decretom legislativo n. 120/2018 (Zakonodavna uredba br. 120/2018), za obje vrste troškova predviđeno je da se plaćaju na temelju sudske odluke u skladu s člankom 168. TUSG-a.

- 9 Prema ustaljenoj sudskoj praksi Cortea suprema di cassazione (Vrhovni kasacijski sud, Italija) takav normativni izbor dokazuje namjeru zakonodavca (a) da i najam uređaja od privatnih subjekata te eventualne usluge osoblja zaduženog za upravljanje tim uređajima smatra usko povezanima s kaznenim postupkom te (b) da povezane troškove, kao izvanredne troškove, i s obzirom na fazu plaćanja i s obzirom na fazu prigovora, uključi u sudske troškove u pogledu kojih, stoga, ne postoji mogućnost slobodnog ugovaranja. U skladu s takvim stajalištem plaćanje tih troškova stoga može odrediti samo državno odvjetništvo koje provodi postupak „bez odlaganja” (članak 168.bis) na temelju obrazložene odluke koja postaje konačno izvršna u slučaju da nije podnesen prigovor u skladu s člankom 170. TUSG-a i koja predstavlja naslov za plaćanje troškova u skladu s člankom 171. TUSG-a.
- 10 Međutim, sudsko vijeće koje je uputilo zahtjev za prethodnu odluku smatra da se takvim pristupom može ograničiti djelotvorna sudska zaštita najmodavca jer se isključivim upućivanjem na TUSG najmodavcu onemogućuje da prema potrebi istakne svoja potraživanja u tužbi za izdavanje platnog naloga. Tako društvo kao što je predmetni žalitelj u kasacijskom postupku ne samo da ne bi imalo pravo na kamate na zakašnjelo plaćanje, nego bi se trebalo nositi i s, često znatnim, kašnjenjem u priznavanju njegovih zahtjeva (TUSG-om se ne predviđa nikakav rok u kojem nadležni sud treba donijeti odluku o plaćanju), ne bi raspolagalo naslovom na temelju kojeg bi moglo pokrenuti postupke za zaštitu svojeg potraživanja čak i kad bi se ono priznalo (odluka o plaćanju ne dostavlja se u cjelovitom obliku) i moglo bi dovesti u pitanje iznos plaćanja samo na načine koji su u tu svrhu izričito predviđeni člankom 170. TUSG-a.
- 11 Zbog tih posljedica, koje proizlaze iz dosadašnje, ustaljene sudske prakse Cortea suprema di cassazione (Vrhovni kasacijski sud), vijeće koje odlučuje o sporu ima dvojbe u pogledu usklađenosti te sudske prakse s pravom Unije. Naime, postoji: (a) moguća neusklađenost s propisima Unije u području borbe protiv kašnjenja u plaćanju u poslovnim transakcijama, koji su preneseni u nacionalno zakonodavstvo, kao i (b) konkretna povreda članka 10. stavka 1. Direktive 2011/7 na temelju čije bi primjene vjerovnik trebao raspolagati izvršnim naslovom unutar 90 dana od donošenja odluke o plaćanju te, naposljetku, (c) neusklađenost s temeljnim pravom na djelotvoran pravni lijek i na pošteno suđenje (članak 47. Povelje).
- Stoga se zahtijeva prethodno tumačenje relevantnih propisa.
- 12 Sud koji je uputio zahtjev ističe da je na temelju prijave žalitelja u kasacijskom postupku protiv Italije u tijeku postupak zbog povrede obveze u skladu s člankom 258. UFEU-a (INFR (2021.) 4037); naime, Europska komisija smatra da se time što najam opreme o kojoj je riječ nije uključen u poslovne transakcije talijanskim zakonodavstvom društvima koja pružaju usluge uskraćuje zaštita koja proizlazi iz Direktive o kašnjenjima u plaćanju.

S obzirom na taj postupak i brojnost sporova između društava najmodavaca i državnih odvjetništava traži se da se o prethodnom pitanju odluči u ubrzanom postupku.

RADNI DOKUMENT